

Справа “Сокур проти України” (Socur v. Ukraine)

У рішенні, ухваленому 26 квітня 2005 року у справі “Сокур проти України”, Суд постановив, що

- було порушено ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 1500 євро у відшкодування моральної шкоди.

Обставини справи

Заявник Федір Олександрович Сокур є громадянином України, народився 1940 року і мешкає у с. Гродівка Донецької області.

У травні 2001 року місцевий суд ухвалив рішення у справі заявника. Суд зобов’язав підприємство-відповідача (державну шахту “Новогродівська”) сплатити заявнику 7405 грн. – суму заборгованої заробітної плати за 1998-2000 роки. Тоді ж у травні 2001 року було відкрито виконавче провадження.

Втім згадане рішення залишалось невиконаним упродовж тривалого часу. Основною причиною невиконання рішення була заборона на реалізацію майна підприємства-боржника. Спочатку рішення про заборону продажу майна підприємства-боржника було ухвалено господарським судом, який слухав справу про банкрутство цього підприємства. (Таке повноваження суду випливає зі ст. 12 Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”). А з часу набрання чинності Законом України “Про введення мораторію на примусову реалізацію майна” (а саме – 26 грудня 2001 року) заборона на продаж майна шахти-боржника отримала пряму законодавчу підставу. Зазначений закон стосується саме тих підприємств, у статутному фонді яких частка держави становить принаймні 25 %, і має на меті захист державних інтересів. Конституційний Суд України визнав цей закон таким, що відповідає Конституції (рішення від 10 червня 2003 року).

Лише у травні 2004 року судові рішення у справі п. Сокура було виконане у повному обсязі.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що невиконання судового рішення на його користь упродовж трьох років було порушенням його права на справедливий судовий розгляд, закріпленого у ст. 6 Конвенції.

Суд вкотре відзначив, що право на доступ до суду охоплює й право на виконання судового рішення без неналежних затримок. Втім у виняткових випадках може допускатися зупинення виконання рішення, зокрема для вирішення проблем державного значення.

Суд зазначив, що основне питання, яке він мав вирішити, полягало в тому, чи є держава відповідальною за затримання виконання рішення щодо заявника упродовж трьох років. Суд також мав оцінити, чи були виправданими обмеження на виконання судового рішення щодо заявника і чи не порушували вони справедливий баланс між інтересами держави та особи.

Суд вказав, що законодавство України передбачає два випадки, за яких виконавче провадження щодо державного підприємства може бути зупинено на невизначений строк без можливості для кредитора оскаржити таке затримання чи отримати у зв’язку з цим компенсацію шкоди. Перший випадок може виникнути у зв’язку зі застосуванням господарським судом заборони на задоволення вимог кредиторів до припинення провадження у справі про банкрутство підприємства. Другий випадок – це неможливість державних виконавців домогтися виконання судового рішення шляхом примусового звернення стягнення на майно підприємства-боржника (за відсутності вільних коштів на

рахунку цього підприємства) у зв'язку з дією законодавчого мораторію на примусову реалізацію майна державних підприємств, встановленого згаданим Законом України від 29 листопада 2001 року.

Суд зауважив, що у справі заявника до підприємства-боржника спочатку було застосовано заборону на задоволення вимог кредиторів судом, який слухав справу про банкрутство цього підприємства. А з моменту набрання чинності згаданим законом державні виконавці втратили на невизначений строк можливість досягти виконання рішення через звернення стягнення на майно підприємства, і це вдруге призвело до зупинення провадження.

Суд вказав, що він не може заперечувати загальну правомірність як першої, так і другої підстави зупинення виконавчого провадження на невизначений строк. Втім Суд звернув увагу на те, що відповідне законодавство України не надає ані кредитору – такому як заявник, ані державному виконавцю хоча б якоїсь можливості оскаржити зазначені законодавчі обмеження, наприклад, у разі несправедливого застосування обмеження судом, який слухає справу про банкрутство підприємства-боржника. Також у законодавстві не передбачено можливості отримати компенсацію шкоди, заподіяної зволіканням виконання рішення в означених випадках.

Зрештою Суд вказав, що невиконання судового рішення на користь заявника впродовж майже трьох років означає передусім те, що держава істотним чином позбавила ч. 1 ст. 6 Конвенції її корисного значення. Суд зауважив, що Уряд таки не спромігся навести достатні пояснення такого зволікання. Відтак Суд постановив, що мало місце порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України М.Ю. Пришляк та П.М. Рабіновичем.